

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД

Рев 2858/2022
09.02.2023. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Бранислава Босиљковића, председника већа, Драгане Бољевић и др Илије Зиндовића, чланова већа, у парници тужиоца „True Capital International I LLC“ из Сан Франциска, Сједињене Америчке Државе, чији је пуномоћник Драган Псодоров адвокат из ..., против туженог АА из ..., чији је пуномоћник Јасмина Јаковљевић адвокат из ..., ради дуга, одлучујући о ревизији туженог изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 9404/18 од 01.11.2021. године, у седници већа одржаној дана 09.02.2023. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија туженог изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 9404/18 од 01.11.2021. године - дела четвртог става изреке, за износ од 115.077.700,93 динара са законском затезном каматом од 30.06.2012. године до исплате.

УКИДА СЕ пресуда Апелационог суда у Београду Гж 9404/18 од 01.11.2021. године у преосталом делу четвртог става изреке - за износ од 43.010.939,27 динара са законском затезном каматом од 30.06.2012. године до исплате, петом, шестом и седмом ставу изреке и у том делу предмет **ВРАЋА** другостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж 9404/18 од 01.11.2021. године, ставом првим изреке, укинута је пресуда Вишег суда у Београду П 4756/17 од 16.05.2018. године. Ставом другим изреке, укинута је решење о извршењу Основног суда у Сомбору Ив 3862/12 од 12.06.2013. године у обавезујућем делу. Ставом трећим изреке, дозвољено је објективно преиначење тужбе извршено поднеском од 18.11.2016. године. Ставом четвртим изреке, обавезан је тужени да на име дуга исплати тужиоцу износ од 158.088.640,20 динара са законском затезном каматом од 30.06.2012. године до исплате у року од 15 дана од дана пријема писаног отправка пресуде. Ставом петим изреке, обавезан је тужени да на име трошкова парничног поступка исплати тужиоцу износ од 840.000,00 динара у року од 15 дана од дана пријема писаног отправка пресуде. Ставом шестим изреке, обавезан је тужени да на име трошкова другостепеног поступка исплати тужиоцу износ од 46.500,00 динара у року од 15 дана од дана пријема пресуде. Ставом седмим изреке, одбијен је захтев туженог за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужени је благовремено изјавио ревизију због битних повреда одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Тужилац је дао одговор на ревизију и предложио да се иста одбије као неоснована, а тужени обавезе на накнаду трошкова поступка поводом тог правног лека.

Одлучујући о изјављеној ревизији у складу са чланом 408. ЗПП, Врховни касациони суд је нашао да је ревизија туженог делимично основана.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности. Ревизијом се посебно не указује на друге битне повреде одредаба парничног поступка из става 2. наведеног члана које су предвиђене као разлози за овај правни лек (члан 407. став 1. тачка 2. ЗПП). Наводима ревидента да побијана другостепена пресуда има недостатака због којих се не може испитати - да је њена изрека неразумљива, а дати разлози противречни са утврђеним чињеницама, указује се на постојање битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 12. ЗПП која није законски разлог за ревизију. Ревизијски наводи о погрешној примени чланова 7. и 8. ЗПП, учињеној у другостепеном поступку, нису основани.

Према утврђеном чињеничном стању, уговором од 08.07.2010. године тужилац је дао на зајам Пословном центру „АА“ доо из ... новчани износ од 1.250.000 УСД, са роком враћања од три године - 36 месечних рата. Уговорена је обавеза зајмопримца на плаћање уговорене камате у висини од 17% годишње коју ће плаћати сваког месеца до истека уговореног рока за враћање зајма, а са исплатом последње рате дужан је зајмодавцу вратити и целокупан износ зајма. По одредбама уговора, зајмодавац има право на једнострани раскид уговора и у случају да зајмопримац пропусти да изврши повраћај зајма или дела зајма у року и на начин предвиђен уговором, а то пропуштање потраје укупно 120 дана. Отказ уговора врши се писаним и образложеним обавештењем упућеним зајмопримцу. Између истих уговарача накнадно су закључена три анекса уговора о зајму којима су извршене измене појединих одредби уговора, с`тим што је анексом број 3 од 23.08.2010. године измењен члан 2. уговора тако што је уговорена висина зајма у износу од 1.248.841,00 УСД. Истог дана када је закључен уговор о зајму тужилац је са туженим закључио уговор о јемству. Тим уговором тужени се обавезао да као јемац - платац солидарно одговара за обавезу дужника Пословног центра „АА“ доо из уговора о зајму и припадајућих анекса тог уговора. Тужилац је 27.06.2012. године доставио зајмопримцу писмено образложено обавештење о раскиду уговора о зајму. Пошто од зајмопримца није могао наплатити новчано потраживање, тужилац је позвао туженог да испуни обавезу дужника за коју је јемчио и након тога покренуо извршни поступак на основу веродостојне исправе - попуњене менице коју му је тужени дао приликом закључења уговора као бланко меницу. По налазу и мишљењу вештака зајмопримац се обавезао на плаћање уговорене камате у износу од 17.708,33 УСД месечно, односно у укупном износу од 637.499,88 УСД, а до дана раскида уговора платио је део уговорене камате у износу од 170.745,12 УСД. На дан раскида уговора (30.06.2012. године) дуговање зајмопримца износи 1.716.754,76 УСД (главни дуг у износу од 1.250.000,00 УСД и неотплаћени део уговорене камате у износу од 466.754,76 УСД), односно 158.194.830,90 динара по средњем курсу Народне банке Србије на означени дан (1 УСД = 92,1476 динара).

Тужилац је тако утврђену висину дуга умањио за износ од 106.190,70 динара - динарску противвредност износа од 1.159 УСД, за који је по анексу број 3 од 23.08.2010. године умањена висина дате новчане позајмице.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, другостепени суд је правилном применом материјалног права обавезао туженог на исплату дела његовог новчаног потраживања на име главног дуга.

Уговором о јемству од 08.07.2010. годин тужени се обавезао да ћа као јемац - платац испунити сваку доспелу обавезу дужника - зајмопримца из уговора о зајму од истог датума и свих његових накнадних анекса. Тај уговор закључен је у складу са члановима 997. и 998. Закона о облигационим односима. Према члану 1004. став 3. тог закона, ако се јемац обавезао као јемац - платац, он одговара повериоцу као главни дужник за целу обавезу и поверилац може захтевати њено испуњење било од главног дужника, било од јемца или од обојице у исто време (солидарно јемство). Тужилац је, сагласно члану 21. тачка 1. уговора о зајму исти једнострано отказао због пропуста зајмопримца да изврши уговорну обавезу, тако да је у складу са чланом 22. тачка 1. тог уговора доспело његово новчано потраживање. Сагласно наведеним одредбама тужени одговара за неизмирену обавезу као и дужник за којег јемчи. Због тога тужилац основано потражује од њега враћање датог зајма у износу од 115.077.700,93 динара колико износи динарска противвредност дате позајмице у висини од 1.248.841 УСД, уговорена анексом број 3 уговора о зајму од 23.08.2010. године и обрачуната по средњем курсу Народне банке Србије за валуту УСД на дан 30.06.2012. године.

Међутим, у погледу одлуке о исплати новчаног потраживања на име уговорене камате која је обрачуната по стопи од 17% годишње и приписана главном дугу, судови су погрешно применили материјално право због чега чињенично стање није у потпуности утврђено.

Према члану 1009. став 1. Закона о облигационим односима, јемац може истаћи против повериоачевог захтева све приговоре главног дужника, укључујући и приговор пребијања, а не и чисто личне дужникове приговоре. Тужени је у овом спору приговорио висини стопе уговорене камате, сматрајући је превисоком. Оба нижестепена суда су овај приговор туженог разматрала са становишта одредбе члана 141. Закона о облигационим односима о зеленашком уговору и у образложењу пресуде навели прихватљиве разлоге због којих се ова одредба не може применити на уговорни однос два правна лица. Међутим, судови овај приговор нису разматрали и са становишта одредбе члана 399. Закона о облигационим односима. Том одредбом (став други) прописано је да се у погледу највише уговорне каматне стопе између правних лица примењују одредбе посебног закона. Иако такав посебан закон до сада није донет, несумњиво је начелно опредељење законодавца за ограничење стопе уговорне камате и између правних лица. У таквој ситуацији уговорне одредбе о висини стопе уговорне камате уживају судску заштиту само дотле док постоји сразмера између престација, а за уговорену несразмерну имовинску корист суд је овлашћен да примени начело ограничености стопе уговорне камате.

Како је тужени током поступка приговорио висини стопе уговорне камате суд је био овлашћен да поводом тог приговора пружи судску заштиту камати која одговара просечној реалној каматној стопи за такву врсту посла, руководећи се начелима савесности и поштења, односно једнаке вредности давања из чланова 12. и 15. Закона о

облигационим односима. Ово питање судови нису расправљали, иако је то био налог садржан у решењу другостепеног суда Гж 1733/17 од 03.08.2017. године којим је била укинута претходно донета првостепена пресуда. Наиме, Удружење банака Србије је судове упутила на Народну банку Србије као институцију која статистички прикупља све релевантне податке о висини каматних стопа које су присутне на тржишту, како за привреду тако и за становништво, а који могу бити орјентир по питању шта је тржиште дефинисало и прихватило као каматну стопу за одређени месец, квартал или годину. Народна банка Србије је судове обавестила о могућности достављања одређених података који могу бити релевантни за оцену спорног правног питања (попут висине каматних стопа код пословних банака на одређене врсте уговора у одређеном временском периоду), уз претходно прецизирање захтева у виду означавања врсте уговора за које се траже подаци, висини каматне стопе, валути и времену закључења и извршења конкретног уговора. Могућност прибављања ових података на изложени начин судови нису користили, а тако прибављени подаци могли би бити од значаја за оцену истакнутог приговора на висину стопе уговорне камате и њено евентуално умеравање на просечну реалну стопу за ту врсту посла.

Из тог разлога, пошто нису у потпуности утврђене одлучне чињенице од значаја за овај спор у погледу истакнутог приговора туженог на висину уговорне каматне стопе, побијана пресуда је укинута у делу којим је тужени обавезан на плаћање новчаног износа у висини уговорене каматне стопе и предмет враћен другостепеном суду на поновно суђење.

У поновљеном суђењу другостепени суд ће, имајући изложено у виду, прибавити одговарајуће податке о висини каматних стопа које поседује Народна банка Србије (складу са упутствима из њеног дописа од 22.12.2017. године), а затим на основу тако прибављених података оценити основаност истакнутог приговора туженог и евентуално извршити умеравање стопе уговорене камате.

Из наведених разлога, на основу члана 414. став 1. ЗПП, одлучено је као у ставу првом, а на основу члана 416. став 2. истог закона као у ставу другом изреке.

Укинута је и одлука о трошковима поступка јер зависи од коначног исхода спора. О захтевима странака за накнаду трошкова поступка по ревизији није одлучивано сагласно члану 165. став 4. у вези става 3. ЗПП, јер ће се о тим трошковима одлучити у коначној одлуци.

Председник већа - судија
Бранислав Босиљковић, с.р.

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић